
Knud Oldendow anmeldelse af Finn
Salomonsen og Gitz-Johansen bog:
Grønlands fugle

ANMELDELSER

FINN SALOMONSEN (tekst), GITZ-JOHANSEN (tavler): Grønlands fugle, *The Birds of Greenland*. Med forord af HANS HEDTOFT. (608 PP., 52 farvetavler). — EJNAR MUNKSGAARD, København 1950. Pris: 285.00 kr.

D. O. F. T., 44, 1950, p. 234—37, bragte en udførlig anmeldelse af ovenstående værks første storhæfte, 158 PP., 17 farvetavler. Nu foreligger arbejdet afsluttet med to yderligere storhæfter, således at bogen ialt omfatter 608 PP. med 52 farvetavler samt et specielt i stort format fremstillet grønlandskort, udarbejdet til bogen af Geodætisk Institut og FINN SALOMONSEN. Rundt i publikationen findes desuden et antal lette begyndelsesog slutvignetter af GITZ-JOHANSEN, der også har tegnet de meget smukke komponerede bind, der er fremstillet i anledningen.

Det er et overmåde smukt og værdifuldt værk, der nu er færdiggjort til glæde for alle ornithologer, grønlandsvenner og kunstinteresserede. De rige løfter, første storhæfte gav, er til overflod indfriet; det er en sober fryd at holde bogen i sin hånd og en intellektuel nydelse at læse den igennem. Det er at håbe, at den må nå ud til vide kredse, både her i Danmark, i Grønland og i udlandet (ved sin sideløbende engelske tekst); det danske forskerarbejde og den danske kunstnerstandard kan være den bekendt i fuldt mål. Under hensyn til indhold, omfang, udstyrelse og værdi kan prisen ikke siges at være afskrækkende; bibliofiler vil ikke tøve med at anskaffe den.

Dr. SALOMONSENS tekst er i enhver henseende på højde med første storhæftes. Den er nøgtern, korrekt og stilistisk særdeles tiltalende, samtidig udtømmende og vurderende. Det tredje, sidste, storhæfte er noget større i omfang end de to første, hvilket kunde tyde på, at forfatteren muligt ikke har haft den fornødne tid til hér at koncentrere stoffet fuldt så stærkt som ellers — det er som bekendt vanskeligere og tager længere tid at skrive kortfattet og samtidig tilfredsstillende end at være skribent over en bredere front!

Da redaktionen af pladshensyn udtrykkeligt kun har ønsket en kort anmeldelse af det samlede værk, bliver der beklageligvis ikke her adgang til en mere indgående omtale, og man må derfor nøjes med nogle spredte anmærkninger. Grønlandsk Fjelddryp (Lagopus mutus rupestris (Gmelin)), Lagopus mutus saturatus (Salomonsen), Lagopus mutus captus (Peters) er jo en særdeles intrikat fugl at trænge til bunds i, variabel som den er, vel den mest skiftende indenfor fuglene (jfr. nu også D. O. F. T., 44, 219—222, FINN SALOMONSEN: En ny race af Fjeldrype (Lagopus mutus (Montin)) fra Grønland). Men i bogen er det virkelig lykkedes forfatteren på relativt begrænset plads at gøre både udførligt, instruktivt og fængslende rede for

disse vanskelige problemer; dog fylder omtalen alligevel siderne 159—182, det længste afsnit for nogen af de omtalte arter ¹— en kæphest må man jo have lov at ride, forfatteren er jo som bekendt velmeriteret doktor pi denne vidtløftige fugl. Når det om HOLBØLLS og OLDENDOWS angivelse af, at Al min del ig Kj ove (*Stercorarius parasiticus* (Linnæus) undertiden kan overvintre i Davis Strædet kategorisk anføres, at denne angivelse aldrig er verificeret og må skyldes en fejltagelse, er det første vel rigtigt, men det sidste ikke så absolut givet, som forfatteren hævder, omend det må erkendes, at argumentationen er bestikkende. Under Hvidvinget Måge (*Larus glaucoides glaucoides* Meyer) er tilfredsstillende fortalt om kendetegnene på denne i relation til Gråm ågen (*Larus hyperboreus hyperboreus* Gunnerus), til hjælp for den, især for ikke-videnskabeligt skolede jagttagere og interessede, ofte vanskelige adskillelse både i den udfarvede dragt og i de yngre aldersstadier. Det må nu betragtes som gyldigt fastslået, at Thayers Måge (*Larus glaucoides thayeri* Brooks) yngler sparsomt i Thuleområdet, hvad man før nok med nogen ret kunde betvivle. Det er godt, at SALOMONSEN nu ikke mere tvivler om, at Atlantisk Lomvie (*Uria acdge acdge* (Pontoppidan)), herunder den såkaldte Ringlomvie (mut. *ringvia*) virkelig yngler i Sermilinqaafjorden — jeg har altid været overbevist om dette, jfr. det herom p. 380 nøjere anførte. Sørgeligt er det, at antallet af Grønlandsk Havørn (*Haliaetus abicilla groenlandicus* Brehm) nu næppe overstiger 75 par; det er at håbe, at fredningsbestemmelserne kan ændre dette beklagelige faktum, der allerede i min funktionstid som landsfoged, i tyverne, var genstand for drøftelser i Sydgrønlands Landsråd. Morsomt, at S jag ger (*Turdus pilaris* Linnæus) nu med vished er konstateret som grønlandsk ynglefugl, ligesom Eng piber (*Anthus pratensis* (Linnæus)) og Elv i d V ip s tj er t (*Motacilla alba alba* Linnaeus).

Teksten slutter PP. 561—575 med en systematisk liste over Grønlands fugle, der giver en fuldstændig fortegnelse over alle de arter og underarter af fugle, som med sikkerhed vides at være truffet i landet, ialt 224, og som nok for den kyndige kunde give anledning til en nærmere omtale, hvorfra der dog må afstås; kun skal lige bemærkes, at jeg stadig vil fastholde, at det p. 571 omtalte eksemplar af Østamerikansk Dværgfalk (*Falco columbarius cotumbarius* Linnæus) virkelig er denne fugl og ikke Skandinavisk Dværgfalk (*Falco columbarius aescdon* Tunstall).

Endelig bringes PP. 577—594 en udmærket, fyldig og udtømmende bibliografi over alle publikationer om grønlandske fugle; den er omhyggeligt udarbejdet og er til megen nytte.

Hvad billedmaterialet angår må man bøje sig i beundring for, hvad her er præsteret. Det er lykkedes GIZ-JOHANSEN at forelægge et materiale, der er uovertræffeligt og som tvinger beskueren til tavshed og hyldest. Det er kunstnerisk lige så ægte som ornithologisk værdifuldt. GIZ-JOHANSEN har virkelig formået målbevidst at gennemføre den krævende linie, han fra første færd satte sig, nemlig at give et indtryk af fuglene i de omgivelser, hvori han på sine mange og lange rejser i Grønland har iagttaget dem; fugl og landskab indgår ubestrideligt i en kunstnerisk helhed, der også forenes med ornithologisk nøjagtighed. Det er ikke muligt selv med en lup at finde kverulerende

indvendinger og det må i sig selv være den fornemste kompliment. Det er en udsøgt og helstøbt nydelse at se på tavlerne, og det bliver halsløs gerning at fremhæve et fremfor et andet. Betragt dog rent eksempelvis p. 218 Sandløber ved iskolossen, p. 286 1 småge med de pastelagtige baggrundsfarver, p. 334 det farvemættede, skønne billede af Sabinemåge, p. 340 den over al måde yndefulde planche af den over havet flyvende Havterne mod den lyse, lette himmel og de sarte grønlig og rødlige isfjælde, der fortoner sig langt ude i synsfeltet. Der er noget monumentalt i det mørkladne billede p. 352 af Nordlig Alk med den ejendommelige, knugende baggrund og det voldsomme vand. Man føler i lige grad genoplevelsens umiddelbare fryd og glæde over den flaksende Tejs t p. 384 og monumentaliteten i et billede som det p. 434 af Amerikansk Vandrefalk, der højt fra fje]dafsatsen nyder udsynet over den blanke fjord og det magtfulde bjerglandskab i det fjerne. Og hvor taler ikke p. 478 Grønlandsk Stenpikker umiddelbart til os fra sin skråning ved den isdrivende indfjord, ligesom de to Siskener i det beskedne løvhang. Det er ikke mærkeligt, at der (hvilket vides) foreligger smigrende tilbud til denne fremragende illustratør og ærlige kunstner fra udlandet. Verden ligger ham åben, om han ønsker at reflektere. GITZ-JOHANSEN formåen er åbenbart manifesteret og han har besejret enhver underlødige tvivl selv hos den trægste hr. middelmand. Bare nu ikke disse dejlige billeder frister svage sjæle til det bibliofilt laveste af alt: at "slagte" bogen for at hænge plancherne på væggen — man vilde vel til nød forstå det, men aldrig tilgive det. Tekst og billeder er her mesterligt forenede til en enhed, husk det nu!

Sammenfattende kan det da med sandhed hævdes, at der med "Grønlands Fugle" er givet dansk ornithologi og dansk bogverden et værk, der på alle felter taler sit ærefulde sprog; det gælder papir og tryk (F. E. Bording), tekstforfatter og maler, reproduktionsanstalt, forlag og bogbinder.

KNUD OLDENDOW.